
ИНТЕЛЕКТУАЛНА ПРАВА

др Слободан М. МАРКОВИЋ
редовни професор Правног факултета Универзитета у Београду

ТРГОВИНСКИ СПОРАЗУМ ПРОТИВ КРИВОТВОРЕЊА РОБЕ (АСТА) – САДРЖИНА, ЦИЉЕВИ, ЗНАЧАЈ*

Резиме

АСТА је билатерални споразум чији је циљ да створи чврсти правни оквир за принудно спровођење права интелектуалне својине, и интензивнију међународну сарадњу у тој области. Иако закључен између релативно малој броја развијених земаља, он ће (ако и кад ступи на снагу) уједном билатералних и регионалних трговинских споразума које његове чланице буду закључивале са трећим земљама, индиректно почети да делује и тамо где се сад ни не помишља на њега. АСТА је предмет масовној осоровања у свету збој бојазни да ће угрожити индустријет и интернет и приватности његових корисника. Те бојазни, међутим, немају јако упориште у самом тексту споразума, већ су остатак јавне реакције на радикалне радне верзије овој документу током тајних преговора. Основно обележје АСТА јесте што је то документ којим се наставља процес јачања заштите интелектуалне својине у свету. Он је логични израз настојања великих корпорација које су главни носиоци права интелектуалне својине, да економску и друштвену моћ својих власника пренесу из индустријској у информационо друштво. Истовремено, АСТА разоткрива немоћ националних влада и међународних владиних организација да са позиција друштвеној интереса присвоје креирању визије права интелектуалне својине за 21. век.

* Овај чланак је резултат рада на пројекту Правног факултета Универзитета у Београду „Развој правног система Србије и хармонизација са правом Европске уније (правни, економски, политички и социолошки аспекти)“.

Кључне речи: интелектуална својина, међународна трговина, кривоворство, принудно спровођење права, мултилатерализам, билатерализам, прање новца.

I Уводне напомене

АСТА је акроним од енглеских речи *Anti Counterfeiting Trade Agreement*, што значи „Трговински споразум против кривоворства робе“. Ова маркантна реч доспела је недавно до слуха најшире светске јавности захваљујући вестима о релативно добро координисаним протестима против поменутог споразума, а у контексту бриге за заштиту приватности и очување слободе говора на интернету.

Иако је реч о трговинском споразуму, предмет његовог регулисања јесте заштита интелектуалне својине, тачније, прописивање минималних стандарда за њено принудно спровођење. На тај начин АСТА је део ширег корпуса међународних инструмената за заштиту интелектуалне својине, те улази у круг тема везаних за текући процес јачања ове заштите на глобалном нивоу.

Иницијатива да се овакав споразум донесе потекла је од САД и Јапана, с тим да су званични преговори у којима су учествовали представници више држава и Европске комисије отпочели 2006. године. До закључења АСТА дошло је у октобру 2011. године захваљујући споразуму Аустралије, Јапана, Јужне Кореје, Канаде, Марока, Новог Зеланда, Сингапура и САД. У јануару 2012. године се овом споразуму прикључила и Европска унија. АСТА ће ступити на снагу тек после ратификације од стране бар 6 држава потписница.

АСТА је у знаку неколико специфичних околности. Прва је да преговарачи од почетка нису имали амбиције да сачине споразум који би био широко прихваћен, већ су његов територијални домет ограничили на „клуб“ сачињен од малог броја држава. У том смислу, АСТА не припада ниједном од постојећих институционалних оквира за међународно регулисање заштите интелектуалне својине, већ установљава сопствено административно тело (АСТА комитет) које ће се старати о Споразуму. Стога је АСТА плурилатерални (а не мултилатерални) споразум, тј. отворен је за приступ само државама чланицама Светске трговинске организације (WTO) под условима о којима мора постојати сагласност свих постојећих држава чланица. Друга околност је да су преговори претежно вођени у тајности, што указује да преговарачи нису сматрали да је целисходно да јавност њихових земаља буде упозната са оним на чему раде њихови дипломатски представници. Захваљујући „цурењу“

информација је од 2008. до 2010. године на светлост дана изашло неколико радних нацрта са преговарачким позицијама појединих држава, на основу чега је отпочела светска кампања против *ACTA*, вођена од стране бројних невладиних организација и интелектуалаца.

II Шта садржи *ACTA*?

ACTA има 46 чланова подељених на 6 поглавља,¹ при чему је срж Споразума садржана у 2. поглављу „Правни оквир за принудно спровођење права интелектуалне својине“ (чл. 6–27). У том поглављу прописани су минимални стандарди грађанскоправне, кривичноправне и управноправне заштите (мере на граници), као и посебне мере заштите интелектуалне својине у дигиталном технолошком окружењу. Уз то, потребно је посебно поменути и 6. поглавље „Међународна сарадња“, у којем је прописана обавеза држава чланица да сарађују на пољу кривичноправне заштите и спровођењу мера на граници, посебно у облику размене релевантних информација, јачања институционалних капацитета и сл.

Превасходни предмет наше пажње су одредбе из 2. поглавља. Путем њих *ACTA* кореспондира са 3. делом (чл. 43–61) Споразума о трговинским аспектима права интелектуалне својине (*TRIPS*), који има наслов „Принудно спровођење права интелектуалне својине“. Садржински посматрано, *ACTA* се наслања на одредбу чл. 1, ст. 1 *TRIPS*-а по којој поједине државе чланице могу својим законодавством да пропишу јачу заштиту интелектуалне својине од оне која је прописана у *TRIPS*-у. У том смислу, *ACTA* је специјализовани „*TRIPS* плус“² споразум у области стандарда судске и управне заштите интелектуалне својине, те се може сагледати, разумети и оценити само у својој повезаности са *TRIPS*-ом.

TRIPS је имао револуционарни значај за међународно регулисање права интелектуалне својине зато што је, поред осталог, поставио одређене минималне стандарде у области судске и управне заштите права интелектуалне својине. Међутим, било је одмах јасно да је управо тај његов део конципиран са најмање прецизности и оштрине, остављајући државама чланицама широк простор дискреције у имплементацији прописаних стандарда, и допуштајући различита тумачења одређених норми. То није чудно ако се има у виду да је *TRIPS* резултат напорних

1 1. Почетне одредбе; 2. Правни оквир за принудно спровођење права интелектуалне својине; 3. Пракса принудног спровођења права; 4. Међународна сарадња; 5. Институционални договор; 6. Завршне одредбе.

2 У међународној стручној терминологији је уобичајено да се таквим националним или међународним актима приписује атрибут „*TRIPS* плус“.

и дуготрајних мултилатералних преговора чланица *GATT*-а односно *WTO*-а,³ те да је невољна спремност неразвијених земаља и земаља у развоју да пристану на драматично повишавање нивоа заштите интелектуалне својине већ била потрошена на материјалноправним питањима (предмети, услови, садржина, трајање заштите). Из визуре развијених земаља, поглавље 3 је слаба тачка *TRIPS*-а.⁴ Задата мисија *ACTA* је била да отклони те слабости и на тај начин створи чвршћи правни оквир за међународну борбу против повреда права интелектуалне својине. Из нацрта и других материјала који су током преговора „исцурели“ у јавност било је очигледно да неким преговарачима до 2010. године није недостајала воља да свако од набројаних питања регулишу са максималистичке позиције носилаца права интелектуалне својине. Посебну пажњу, критику и протест су изазвале три групе одредби: а) оне којима се предлагала криминализација свих намерно предузетих радњи повреде права интелектуалне својине на комерцијалној основи, уз обавезу кривичног гоњења по службеној дужности, б) оне којима се предлагала обавеза *ex officio* спровођења мера на граници у случају увоза, извоза и транзита робе, укључујући и робу у личном пртљагу, и в) оне којима се предлагало стимулисање провајдера интернет услуга да успоставе неку врсту надгледања интернет саобраћаја ради детекције повреда права интелектуалне својине, као и оне којима се предлагала њихова обаве-

3 Преговори су вођени од 1986. до 1994. године у оквиру тзв. Уругвајске рунде преговора о *GATT*-у (Општи споразум о трговини и царинама). Опште је познато да је пристанак неразвијених земаља и земаља у развоју на високе стандарде заштите предвиђене *TRIPS*-ом обезбеђен захваљујући: а) понуди олакшица приликом увоза одређене њихове робе на тржишта развијених земаља, б) уверењу да ће виши ниво заштите интелектуалне својине подстаћи прилив директних страних инвестиција и трансфер технологије из развијених земаља, и в) веровању да је мултилатерални приступ регулисању међународне заштите интелектуалне својине повољнији, сигурнији и предвидљивији него билатерални (код билатералних преговора је преговарачка позиција поједине неразвијене земље или земље у развоју увек слабија него што је код мултилатералних преговора у којима те земље иступају са јединствених или усаглашених позиција).

4 По схватању развијених земаља, дефицитарност *TRIPS*-а се посебно огледа у: а) недовољно прецизним одредбама о накнади штете изазване повредом права интелектуалне својине, б) ограничениости обавезне примене мера на граници само на случајеве увоза робе, в) ограничениости обавезне примене мера на граници само на робу којом се вређа жиг (кривотворена роба) или ауторско право (пиратска роба), г) непостојању обавезе да се уништи роба којом се вређа право интелектуалне, а која је заплењена на граници, д) непостојању обавезе примене мера на граници у односу на робу која се налази у личном пртљагу или малим пошиљкама, ђ) ограничениости обавезе криминализације само на радње намерне повреде жига и ауторског права, е) ограничениости обавезе криминализације само радњи које имају комерцијални обим, а да при томе појам комерцијалног обима није прецизиран, ж) потпуном изостанку одредби о судској и управној заштити интелектуалне својине на интернету.

за да носиоцима права доставе податке о претплатницима услуга који наводно крше права интелектуалне својине, а прекршиоцима ускрате даље пружање услуга.

Као реакција на те информације уследила је мобилизација јавног мњења против доношења АСТА. При том је, поред осталог, истицана опасност од угрожавања приватности корисника интернета, што ће негативно утицати на развој овог медија и слободе комуникације уопште. Може се претпоставити да је сила тих негативних реакција допринела да из завршног документа буду изостављене све максималистичке одредбе, тако да је он сведен на меру која предвиђа заштиту изнад нивоа прописаног *TRIPS*-ом али не прелази већ достигнути ниво заштите у ЕУ и САД.⁵ Конкретније, али без намере да спроведемо прецизну анализу АСТА, најмаркантније новине у односу на *TRIPS* су: а) прецизирање критеријума и метода за одређивање накнаде штете због повреде ауторског и сродних права и жига, б) увођење обавезне примене мера на граници приликом увоза и извоза робе, в) проширење обавезе примене мера на граници на робу којом се вређа било које право интелектуалне својине, г) проширење обавезе примене мера на граници и на комерцијалну робу у малим пошиљкама, д) проширење обавезе криминализације и на радње намерне повреде сродних права, ђ) прецизирање да појам „комерцијални обим“ обухвата комерцијалне радње усмерене на остварење непосредне или посредне комерцијалне користи, е) обавезно проширење кривичне одговорности на саучеснике и помагаче повредиоца права, ж) проширење обавезе пружања грађанскоправне и кривичноправне заштите и на радње повреде права у дигиталном технолошком окружењу, з) увођење обавезе адекватног облика заштите од радњи заобилажења технолошких мера заштите, као и уклањања или измене информација о управљању правима у дигиталном технолошком окружењу и и) допуштање државама да уведу обавезу интернет провајдера да на захтев државног органа саопшти носиоцу права идентитет претплатника који наводно вређа ауторско или сродно право или жиг на интернету, под условом да је носилац права већ покренуо одговарајући поступак заштите тог права и да је поменута информација у функцији те заштите.

Данас, у поступку потписивања и ратификације АСТА, званичници ЕУ и САД настоје да смире протесте јавности тврдњама да овај споразум не садржи ништа што би подразумевало обавезу допуњавања или мењања постојећих прописа о заштити интелектуалне својине на

5 Упоредјујући коначну званичну верзију АСТА са претходним радним верзијама, коментатори је називају „*ACTA lite*“. Види Monika Ermert, „Treaty Negotiators Turn To ‘ACTA Lite’ In Hopes Of Closure“, *Intellectual Property Watch*, 8. септембар 2010 (доступно на адреси <http://www.ip-watch.org/2010/09/08/>).

нивоу ЕУ⁶ или на нивоу држава чланица ЕУ⁷ или САД.⁸ Полазећи за сад од претпоставке да су те тврдње тачне, можемо узгред закључити да ни Србија не би смела имати формалне тешкоће да се уклопи у обавезе које АСТА прописује за своје чланице, с обзиром да се наша земља још 2008. године обавезала Уговором о стабилизацији и придруживању са ЕУ да усклади своје право интелектуалне својине са оним које постоји у ЕУ (при чему је та обавеза највећим делом већ испуњена).

На основу управо изнесених података отвара се неколико логичних питања. Прво и најважније питање тиче се смисла и сврхе доношења једног споразума о минималним стандардима судске и управне заштите интелектуалне својине унутар клуба земаља које су те стандарде већ испуниле. Друго питање је да ли постоје механизми да се преко АСТА делује на државе изван поменутог клуба, како би и оне прихватиле те стандарде.

III Чему служи АСТА

1. АСТА као „клубски“ споразум

Као и сваки међународни споразум, АСТА има преамбулу у којој се наводе разлози за доношење споразума, и циљеви који се њиме желе постићи. Ту се могу наћи неколико општепознатих констатација. Једна је да је делотворно принудно спровођење права интелектуалне својине од критичне важности за одржање економског раста свих индустрија на глобалном нивоу. Друга је да пролиферација кривотворене и пиратске робе и услуга подрива закониту трговину и одрживи развој светске економије, наноси штету носиоцима права, представља извор финансирања организованог криминала и ствара друге ризике по јавност. Трећа је да одговор на поменуте појаве представљају делотворне и одговарајуће националне мере за принудно спровођење права интелектуалне својине, које ће бити комплементарне *TRIPS*-у и прилагођене правним и фактичким приликама држава чланица, с једне стране, и

6 Ово је изричито тврдња Европске комисије. Види званичну презентацију о АСТА на адреси <http://ec.europa.eu/trade/tackling-unfair-trade/acta/>.

7 Могуће је да ће једино Шведска морати да унесе неке измене у свој Кривични закон. Види званичну презентацију о АСТА на адреси <http://ec.europa.eu/trade/tackling-unfair-trade/acta/>.

8 Ово је изричит и званичан став Бироа трговинског представника САД. Види на адреси <http://www.ustr.gov/about-us/press-office/fact-sheets/2011/september/acta-meeting-us-objectives>. У документу се даље појашњава да су прописи САД о ауторском праву, патентном праву и праву жига већ усклађени са АСТА, јер су представљали модел за тај споразум.

појачана међународна сарадња одговарајућих државних органа, с друге стране.

Не полемишући са тачношћу ових констатација, можемо из прве две извући разлоге зашто је АСТА измештена изван постојећих форума за мултилатерално преговарање и нормирање међународне заштите интелектуалне својине, као што су Светска организација за интелектуалну својину (*WIPO*) и *WTO*. Наиме, са тезом да је делотворно принудно спровођење права интелектуалне својине кључно за одрживи економски раст на глобалном нивоу, не слаже се велика већина земаља света, сматрајући да она недопустиво и тенденциозно поједностављује сложене интеракције између права интелектуалне својине и економског развоја. Те земље, напротив, сматрају да прејака заштита интелектуалне својине има негативне последице на недовољно развијене економије. У *WIPO* је артикулација тог става озваничена 2007. године усвајањем Агенде за развој, која се заснива на низу препорука – смерница за рад *WIPO*-а у циљу стављања заштите интелектуалне својине у функцију развоја свих земаља света.⁹ Овај програмски политички документ је комплементаран Миленијумској декларацији ОУН из 2000. године, којом су постављени тзв. миленијумски циљеви развоја.¹⁰ С друге стране, у *WTO* је 2001. године отпочела нова рунда преговора о међународној трговини (Доха рунда), која има незванични назив Доха агенда за развој, са циљем да побољша положај земаља у развоју и неразвијених земаља у међународној трговини.¹¹

У време док су се сабирала негативна искуства која неразвијене земље и земље у развоју имају са *TRIPS*-ом, свако даље подизање међународних стандарда заштите права интелектуалне својине било је противно духу поменутих докумената, односно већинској вољи земаља чланица *WIPO* и *WTO*. Стога је логично да је посао припреме и доношења АСТА морао бити измештен из ових форума и обављен у малом кругу земаља које деле блиске ставове.

Са становишта позитивног права, евидентно и неспорно достигнуће АСТА јесте успостављање оквира за чвршћу међународну сарадњу државних органа који су ангажовани на пословима принудног спровођења права интелектуалне својине у земљама чланицама, посебно царинских органа, полиције и тужилаштва (поглавље 4). То представља легитиман циљ за чије постизање плурилатерални спора-

9 Види 45 усвојених препорука у оквиру *WIPO* агенде за развој (доступно на адреси: <http://www.wipo.int/ipdevelopment/en/agenda/recommendations.html>).

10 Види Декларацију на адреси <http://www.un.org/millennium/declaration/ares552e.htm>.

11 Види Министарску декларацију на адреси http://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min01_e/mindecl_e.htm.

зум унутар „клуба“ земаља представља адекватан оквир. Какав је онда значај одредаба из 2. поглавља „Правни оквир за принудно спровођење права интелектуалне својине“ (чл. 6–27 АСТА)?

Пракса међународних односа показује да „клубски“ споразуми између земаља са заједничким интересима и ставовима о појединим питањима могу помоћи консолидацији преговарачке позиције тих земаља у мултилатералним преговорима.¹² Известан дефицит легитимитета клубских договорених правних или политичких стандарда бива, по правилу, надомештен појачаном делотворношћу тих споразума. Клубски споразум се може сматрати делотворним уколико је клуб довољно бројан или довољно утицајан да може да обезбеди потребан број гласова у прилог жељене одлуке одређеног међународног тела. Са тог аспекта посматрано, релативно бројне и исцрпне одредбе о принудном спровођењу права интелектуалне својине у АСТА могу имати свој смисао уколико се око њих, као правног стандарда, окупи довољан број земаља, или ако те земље могу извршити утицај на довољан број других држава како би, у мултилатералном преговарачком окружењу, могла бити донесена одлука о прихватању тих стандарда.

Мерено тим критеријумима, постоји оцена да АСТА није добар плурилатерални споразум.¹³ Наиме, процењује се да је мала вероватноћа да ће АСТА клуб прећи цифру од 35 чланица (под условом да све потписнице ратификују споразум), односно да ће проширити, ако не чланство, онда бар утицај на земље као што су Кина, Русија, Индија и Бразил. Зашто су ове земље важне? Реч о земљама са којима клуб има највеће тешкоће у вези са принудним спровођењем права интелектуалне својине, па би њихово прихватање клубских стандарда решило највећи део проблема због којих је АСТА донесена. Истовремено, то су земље са великим политичким утицајем, које су у снажној економској експанзији, са јасном перспективом да у ефикасној заштити права интелектуалне својине виде начин да подрже сопствени економски развој. Будући да је пропуштена прилика да ове земље буду бар позване да учествују у обликовању АСТА (највероватније због почетних максималистичких амбиција преговарача), мале су шансе да ће оне у сагледивој будућности постати благонаклоне према том споразуму. Све то драматично смањује

12 Клубски споразуми могу бити регионални (нпр. *MERCOSUR*, *EU*, *CARICOM*, *GRULAC*) или засновани на одређеним интересима независно од географског положаја земаља чланица (нпр. *G8*, *G24*, *G77*, *OPEC*).

13 „АСТА је дефектна не зато што је то споразум клуба земаља, већ зато што је то лош споразум клуба земаља. Имајући у виду ту слабост и добро документоване негативне споредне ефекте, човек не може а да се не запита зашто су ове земље уопште сачиниле овакав споразум.“ Peter K. Yu, „*ACTA and Its Complex Politics*“, *WIPO Journal*, 2011, Vol. 3, стр. 9.

изгледе да ће *ACTA* клуб ускоро успети да афирмише своје стандарде на мултилатералном преговарачком плану у оквиру *WIPO* и *WTO*.

2. *ACTA* као транзиција од мултилатерализма ка билатерализму

Напред изнете оцене никако не значе да *ACTA* нема потенцијал да ипак донесе битне промене у констелацији међународног права интелектуалне својине. Вратимо се искуству са *TRIPS*-ом. Као што је познато, пре *TRIPS*-а је међународни систем заштите интелектуалне својине почивао на мултилатералним споразумима који су предвиђали релативно низак стандард заштите (Бернска конвенција, Париска конвенција, Римска конвенција) који је одговарао неразвијеним земљама и земљама у развоју. Развијене земље су своју потребу за јачом заштитом остваривале двојак: путем закључивања билатералних и регионалних трговинских уговора који су садржавали одредбе о заштити интелектуалне својине, и путем једностраног санкционисања оних земаља у којима су њихови трговински интереси угрожени због непостојеће или слабе правне заштите интелектуалне својине. САД и Европска заједница су на тај начин током 80-их година прошлог века увеле трговинске санкције низу земаља далеког истока (нпр. Тајван, Малезија, Тајланд).¹⁴

Закључење *TRIPS*-а је, упркос резервама према његовој корисности за неразвијене земље и земље у развоју, оцењен као позитиван заокрет у међународном регулисању правне заштите интелектуалне својине од билатерализма ка мултилатерализму.¹⁵ Тако, данас се сматра нелегалним да се непоштовање одредаба *TRIPS*-а од стране једне земље, санкционише унилатералном реторзионом мером земље чији су интереси наводно повређени, уколико пре тога није спроведен поступак за разрешење спора унутар *WTO*, предвиђен у чл. 22 и 23 *GATT*-а.¹⁶ Чинило се да неразвијене земље и земље у развоју могу да рачунају на један конфоран период мораторијума на даљу активност међународног нормирања правне заштите интелектуалне својине, који ће им омогућити да по-

14 У ту сврху је средином осамдесетих година прошлог века амандиран амерички Закон о трговини и царинама одредбом која овлашћује председника САД да на предлог Министарства трговине уводи унилатералне економске санкције државама које не обезбеђују довољну заштиту америчкој интелектуалној својини (тзв. чл. 301 специјал).

15 Мултилатерализам се сматра погоднијим за мале, економски и политички слабије земље јер им пружа могућност да удруженим снагама заступају своје интересе.

16 Види Извештај *WTO* Панела у предмету *WT/DS 152R* од 22. децембра 1999. године. ЕУ, којој се касније прикључио низ других земаља, успешно је оспорила право САД да једнострано примењују трговинске санкције изван процедура за решавање спорова, које су прописане у *GATT*-у и важе за све државе чланице *WTO*.

степену имплементирају *TRIPS*, тестирају његов учинак на економски развој и консолидују своје ставове о томе.

То очекивање се, међутим, показало као нереално. Недуго по закључењу *TRIPS*-а, настављена је пракса да се у билатералне и регионалне трговинске уговоре које склапају САД и ЕУ са трећим земљама чланицама *TRIPS*-а укључују одредбе о заштити интелектуалне својине.¹⁷ При том, тим одредбама се тражи од земље уговорнице да својим прописима регулише поједина питања на начин који премашује стандард предвиђен *TRIPS*-ом.¹⁸ Таква „*TRIPS* плус“ пракса заснива се на тачној констатацији да *TRIPS* садржи минималне, а не максималне стандарде заштите, те да је ствар слободне воље две државе да ли ће се узајамно обавезати да поштују стандарде који су виши од оних у *TRIPS*-у. Понекад се уговором прецизира конкретна „*TRIPS* плус“ обавеза коју слабија страна мора да прихвати, а понекад се тражи прихватање генералне обавезе поштовања „највиших стандарда заштите“. То је формулација која подразумева обавезу сталног прилагођавања националних прописа највишим стандардима који су познати у упоредном праву. Томе још ваља додати чињеницу да *TRIPS* почива, поред осталог, на принципу најповлашћеније нације (чл. 4). Како у *TRIPS*-у нема одредбе која постоји у чл. 24 *GATT*-а, а којом је предвиђено да се из примене овог принципа могу искључити права и повластице које је земља чланица *WTO* дала држављанима било које друге земље на основу преференцијалног билатералног или регионалног уговора, јасно је да билатерални и регионални трговински уговори, у комбинацији са *TRIPS*-ом, представљају добар инструмент за геометријску прогресију ширења „*TRIPS* плус“ стандарда, у складом са политиком коју воде развијене земље.

17 Кад је реч о ЕУ, вреди нагласити да Споразум о стабилизацији и придруживању, какав Србија има са ЕУ, представља пример преференцијалног билатералног уговора који обавезује земљу која није чланица ЕУ да усагласи своје прописе о правној заштити интелектуалне својине са онима у ЕУ, а који премашују стандарде предвиђене *TRIPS*-ом.

18 Одличну анализу тих уговора види: Michael Handler, Bryan Mercurio, „Intellectual Property“, у: Simon Lester, Bryan Mercurio (eds.), *Bilateral and Regional Trade Agreements*, New York, 2009, стр. 308–341. Општи утисак је да САД највише промовишу *TRIPS* плус стандарде у области ауторског права (пре свега, трајање рока заштите, заштита ауторског права на интернету), патентног права (патентирање лекова, забрана испитивања патентираних лекова ради добијања дозволе за промет по истеку патента), заштите пословне тајне (забрана коришћења информација о патентираном леку ради добијања дозволе за промет лека по истеку патента) и принудног спровођења права (мере на граници приликом извоза и транзита робе, уништавање заплењене кривотворене и пиратске робе и др.). С друге стране, ЕУ у трговинским уговорима највише афирмише *TRIPS* плус стандарде у области заштите ознака географског порекла (проширење заштите на све врсте производа, у складу са правом ЕУ).

Која је онда улога АСТА? Кад и ако ступи на снагу, АСТА ће свакако бити виђена од целог света као неспорни високи међународни стандард управне и судске заштите интелектуалне својине (који, додуше, обавезује само мали број земаља). Дисеминација АСТА стандарда ће се, међутим, одвијати путем механизма билатералних и регионалних трговинских уговора које ће земље чланице АСТА да закључују са својим слабијим трговинским партнерима, тако да ће овај споразум почети да производи дејство и у низу земаља које сада ни не помишљају да му приступе. На тај начин ће АСТА постепено постати нова платформа на којој ће у даљој будућности отпочети мултилатерални преговори о TRIPS-у II. По нашем уверењу, то је главни циљ АСТА.

Објективно историјско сагледавање процеса међународног уређивања правне заштите интелектуалне својине не оставља простор за било каква разочарања неправедношћу политике силе. Периоди билатерализма, регионализма и мултилатерализма су се циклично смењивали од почетка 19. века до данас, и то је начин како функционишу међународни односи засновани на интересима.¹⁹

3. АСТА као „прање политике“

„Као што прање новца описује пролазак нелегалних новчаних средстава кроз спољне институције како би се та средства онда могла укључити у законит промет, тако прање политике подразумева пропуштање одређене политике којој недостаје легитимитет кроз спољне институције како би се та политика могла применити упркос њеној неприхваћености.“²⁰ Реч је, дакле, о томе да су у развијеним земљама правни механизми демократске контроле често препрека за доношење одређених прописа, нарочито оних којима се задире у права и слободе личности. Кад извршна власт (исправно или погрешно) процени да су такви прописи ипак неопходни, она настоји да у сарадњи са извршном

19 Одличан преглед и анализа овог процеса у Bryan Mercurio, „TRIPS-Plus Provisions in FTAs: Recent Trends“ у: Lorand Bartels, Federico Ortino, *Regional Trade Agreements and the WTO Legal System*, New York, 2007, стр. 216–223. Аутор показује да су мултилатерални споразуми (Париска и Бернска конвенција, TRIPS) само мултилатералне платформе које се повремено успоставе да би се на њима даље градило у форми билатералних и регионалних уговора (у прошлости, уговори о пријатељству, поморској пловидби итд.; данас, уговори о слободној трговини, заштити инвестиција и сл.).

20 Види интернет презентацију Policy Laundering Project-а на адреси <http://www.policylaundering.org/PolicyLaunderingIntro.html>. Овај пројекат је настао као одговор једног броја невладиних организација у САД и Европи на доношење низа међународних прописа којима се, у циљу заштите од тероризма, задире у слободе и права грађана, а да су изостале претходне демократске процедуре за доношење таквих прописа у земљама у којима се ти прописи имају применити.

власти других држава са истим проблемом, донесе међународни споразум који постаје део националног права у процедури која, по правилу, искључује шириру јавну дебату. Тако, легитимитет одређених прописа бива надомештен потребом за усаглашавањем домаћег права са међународним правом, а законодавна активност суштински мигрира из националног парламента у међународни форум који је изван националних механизма демократске контроле. Постоји основана сумња да је АСТА, поред осталог, покушај прања политике.

У САД на то упућује чињеница да се, паралелно са тајним преговорима ради закључења АСТА, радило на доношењу Закона о заустављању *on-line* пиратства (*Stop On-line Piracy Act*), скраћено *SOPA*, и Закона о спречавању стварних *on-line* претњи економској креативности и крађи интелектуалне својине (у јавности познат као *Protect Intellectual Property Act*), скраћено *PIPA*. Предлози ова два закона су једном делом конкурентски, а другим делом комплементарни. Поред заједничких циљева они деле и подршку великих корпорација које су носиоци права интелектуалне својине у САД. Због оштрог отпора јавности у САД, оба пројекта су заустављена. Међутим, један број максималистичких решења из предлога ових закона представљао је преговарачку платформу делегације САД на преговорима о АСТА. Може се претпоставити да је тактика била да се са АСТА подржи пројекат *SOPA/PIPA*, тако да доношење одговарајућег закона добије функцију извршавања међународне обавезе које САД имају према АСТА. Кад се томе још дода податак да АСТА (уколико ступи на снагу) постаје део унутрашњег права САД на основу извршне наредбе председника САД,²¹ а не одлуком Конгреса, може се боље разумети разлог за инсистирање САД на тајности преговора. Ипак, чињеница да је законски пројекат *SOPA/PIPA* сензибилисао америчку критичку јавност до неслућене мере, и да су на завршну фазу преговора о АСТА утицале необично оштре критике из целог света, довела је до знатно ублаженог (*ACTA lite*) споразума. Тиме је у знатној мери компромитован покушај да се путем АСТА опере политика која стоји иза иницијативе за доношење *SOPA/PIPA*.

21 Kenneth L. Port, „A Case Against the ACTA“, *William Mitchell Colledge of Law Research Paper Series*, 2011, No. 4, стр. 20–22 (доступно на адреси: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1808180). Види такође „ACTA Will Become Law Without Congress by Executive Order“, на адреси: <http://freedomandlinux.wordpress.com/2010/07/03/acta-will-become-law-without-congress-by-executive-order/>. Наравно, не изостају ни оспоравања легалности потписа председника Обаме на АСТА. Сенатор *Ron Wyden* (Орегон) у писму упућеном председнику САД: „Извршна власт нема надлежност да без сагласности Конгреса улази у обавезујуће међународне уговоре који се односе на питања уставом додељена Конгресу у надлежност.“ Види цео текст писма на <http://www.aaolaw.org/h.r.-s.-letters/wyden-letter-to-obama-acta-oct-2011/view>.

Ни у ЕУ АСТА не пролази без тешких речи оптужбе за прање политике.²² Збуњујуће је да Европска комисија званично тврди да АСТА не садржи ништа што би подразумевало обавезу измене постојећих или доношења нових прописа на нивоу ЕУ, иако је општепознато да ЕУ нема наднационалне прописе о кривичном санкционисању повреда права интелектуалне својине. Покушај да се донесе таква директива је постојао, али је пропао 2010. године кад је Европска комисија одлучила да због отпора држава чланица повуче предлог. Имајући у виду да одређене кривичне одредбе у АСТА одговарају онима из повучене директиве, може се основано претпоставити да је АСТА замишљена да „прогура“ оно што предлог поменуте директиве није могао.²³

Додатно збуњује то што је група угледних академских стручњака сачинила анализу АСТА и констатовала низ раскорака између одредби из споразума и *acquis communautaire*, отварајући тако питање неопходности прилагођавања прописа ЕУ, да би се АСТА могла применити.²⁴

IV Проблем заштите приватности, личних података и слободе комуникације на интернету

У најширој јавности се као један од најчешћих и најозбиљнијих аргумената против АСТА наводи опасност да примена овог споразума може угрозити приватност корисника интернета, довести до злоупотребе њихових личних података и угрозити слободу комуникација. Због већ поменуте конвергенције између америчког *SOPA/PIPA* законодавног пројекта и првобитних радних верзија АСТА које су допрле до јавности 2010. године, разумљиво је да се сила протеста против *SOPA/PIPA* пројекта преусмерила на АСТА преговоре.

Укратко, оно од чега интернет заједница стрепи (а што је било садржано у радним верзијама АСТА) јесу прописи који би: а) наложили пружаоцима интернет услуге, или их стумулисали да сами надгледају саобраћај на интернету ради детекције незаконитих радњи; б) допустили

22 Европски парламент је 2010. године донео Резолуцију о транспарентности и стању преговора о АСТА, протестујући, поред осталог, против заобилажења уобичајеног процеса доношења одлука у ЕУ. Европски парламентарца Кадер Ариф је почетком 2012. године дао оставку на функцију известиоца Европског парламента, демонстрирајући на тај начин своје неслагање са АСТА.

23 О проблематици међународног кривичног нормирања заштите интелектуалне својине у светлу *TRIPS*-а и АСТА види Henning G. Ruse-Khan, „From Trips to Acta – Towards a New Gold Standard in Criminal IP Enforcement“, *Max Planck Institute for Intellectual Property and Competition Law Research Paper*, 2011, No. 10–06.

24 Мишљење европских академских стручњака о АСТА (Opinion of European Academics on the ACTA) види на адреси <http://www.iri.uni-hannover.de/acta-1668.html>.

носиоцима права да надгледају саобраћај на интернету ради детекције незаконитих радњи; в) омогућили носиоцима права да траже од пружаоца интернет услуге да кориснику који више пута наводно повређује право интелектуалне својине, ускрати приступ интернету, г) омогућили носиоцима права интелектуалне својине да захтевају од пружаоца интернет услуге да блокирају приступ одређеним сајтовима без одлуке суда; д) проширили одговорност за незаконите радње на интернету и на пружаоце интернет услуге, уколико ови не поступе по захтеву носиоца права; ђ) омогућили приступ подацима о идентитету корисника интернет услуге без одлуке суда.

Ако занемаримо историју преговора и усмеримо нашу пажњу на коначни и потписани споразум, можемо констатовати да је одредба чл. 27, ст. 4 (која се данас сматра спорном) блед и скоро бенигни остатак онога што је првобитно било преговарано.²⁵ Другим речима, АСТА не прописује ништа од онога од чега је интернет заједница највише стрепела.

Релевантан траг о тим страховањима представља и Мишљење европског супервизора заштите података о текућим АСТА преговорима из 2010. године.²⁶ Оно се превасходно бавило темом допуштености увођења праксе која је позната као „*three strikes rule*“, и која подразумева да: а) носиоци права сами надгледају интернет саобраћај и детектују вероватне повреде права, б) обавештавају о детектованим повредама пружаоца интернет услуге, в) пружалац интернет услуге идентификује преко *IP* адресе конкретного претплатника и упозори га да престане са повредом, а после одређеног броја неуспешних упозорења (нпр. 3) ускраћује му интернет везу. Европски супервизор заштите података је изричито закључио да је та пракса супротна прописима о заштити приватности и личних података грађана у ЕУ из следећих разлога: а) приватно систематско надгледање интернет саобраћаја у којем се могу скупљати подаци о интернет претплатницима и њиховим радњама на

25 Чл. 27, ст. 4 АСТА: „Чланица може, у складу са својима законима и подзаконским прописима, дати својим надлежним органима надлежност да нареду пружаоцу интернет услуге да титулару права без одлагања открије информацију која је довољна за идентификацију претплатника чији налог је наводно употребљен за повреду права, уколико је тај титулар права покренуо законски поступак због повреде жига, ауторског или сродног права, и уколико је та информација тражена у циљу заштите тих права. Ове процедуре морају бити примењене на начин којим се избегава стварање препрека законитим активностима, укључујући електронску трговину, и који, у складу са правом чланице, штити основна начела као што су слобода изражавања, праведни поступци и приватност.“

26 Opinion of the European Data Protection Supervisor on the Current Negotiations by the EU of ACTA (види на адреси: <http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/edps/Consultation/OpinionsC/OC2010>).

интернету јесте повреда права на приватност, б) подаци који се скупљају могу бити осетљиви са становишта права и слобода појединаца и зато захтевају посебну заштиту, в) искључивање или отежавање приступа интернету као приватна казна за наводну повреду права интелектуалне својине јесте неоправдано ограничавање права на комуникације, г) све ове мере су непропорционалне у односу на њихов циљ – заштиту интелектуалне својине на интернету. Без сумње је ово мишљење имало утицаја на преговарачку позицију Европске комисије, па тиме и на коначни текст *АСТА*, у којем нема ни трага од „*three strikes rule*“.

Данас, после доношења *АСТА*, индикативно је већ поменуто Мишљење европских академских стручњака о *АСТА*, које се у само једном пасусу осврће на одредбу чл. 27, ст. 4, тј. на проблем заштите приватности и заштите личних података на интернету. При том се у Мишљењу не оспорава суштина те одредбе (могућа обавеза пружаоца интернет услуге да по наредби надлежног државног органа пружи носиоцу права интелектуалне својине информацију о идентитету претплатника интернет услуге због сумње да он вређа његово право). Само се констатује да недостаје *прецизирање гаранција* заштите приватности, односно личних података приликом примене те норме.²⁷ Та констатација је, пак, изнесена у оквиру општег става да *АСТА*, уводећи јачу заштиту од постојеће (предвиђене у *TRIPS*-у), не успоставља гаранције за заштиту равнотеже интереса страна у питању.²⁸ На тај начин, за коначни одговор на питање да ли *АСТА* угрожава право на приватност, заштиту личних података и комуникацију, централно место добија питање тзв. гаранција.

Са становишта језичког тумачења *АСТА*, сматрамо да гаранцију чине национални прописи, јер, као што у чл. 27, ст. 4 пише, свака мера из *АСТА* мора „бити примењена на начин... који, у складу са правом чланице, штити основна начела као што су слобода изражавања, пра-

27 Тај део Мишљења гласи: „Чл. 24, ст. 4 *АСТА* уређује откривање података о претплатнику и шири је од необавезујућег права на информацију из чл. 47 *TRIPS*-а. Најважније, док *АСТА* намеће дужност посреднику који вређа, као и посреднику који не вређа право, да открије податке о претплатнику, чл. 47 *TRIPS*-а односи се само на повредиоца права. Такође, *АСТА* помиње да ће основна начела као што су слобода изражавања, праведни поступци и приватност бити сачувана. Међутим, споразум не садржи конкретније одредбе о томе како ће ова права бити делотворно обезбеђена (упореди са детаљним одредбама о приватности у ЕУ директивама 95/46/ЕС, 2002/58/ЕС и 2006/24/ЕС).“

28 „Као што је признато и поздрављено од стране Европске комисије и Европског парламента, *АСТА* уводи више стандарде принудног спровођења права од оних који су предвиђени постојећим међународним правом. Међутим, одређене одредбе не осигуравају баланс између интереса различитих страна, јер се њима елиминишу обезбеђења која постоје у постојећем међународном праву, или се, после увођења јачих мера заштите, пропушта увођење одговарајућих мера обезбеђења.“

ведни поступци и приватност“²⁹. У том смислу, неоправдана је бојазан да АСТА може да дерогира високе правне стандарде заштитити приватности, личних података и комуникације, какви постоје нпр. у ЕУ.²⁹ Такође сматрамо неоправданом бојазан да АСТА може да дерогира гаранције које су успостављене *TRIPS*-ом, јер би АСТА, у том делу, била супротна одредби чл. 1, ст. 1 *TRIPS*-а,³⁰ што може бити предмет спора између држава у оквиру механизма *WTO*. По нашем мишљењу, проблем се може појавити само са применом АСТА (путем билатералних и регионалних трговинских уговора) у земљама са нижим нивоом заштите људских права, где не постоје законски механизми који гарантују заштиту приватности, личних података и комуникације. Тамо би овај споразум доиста могао бити основ за нарушавање поменутих права.

Најзад, управо изнети став никако не игнорише чињеницу да актуална информационо-комуникациона технологија *de facto* омогућује да се лако и неприметно нарушава приватност појединца, и то не само од стране државе, него и од стране приватних субјеката. То што су такве радње нелегалне није велика утеха, али то такође није ни у директној повезаности са АСТА.

V Завршни поглед на АСТА

Сасвим независно од тога да ли ће доћи до ратификације и ступања на снагу АСТА, овај споразум је алармантни индикатор процеса јачања правне заштите интелектуалне својине на глобалном плану, који је у току већ бар две деценије. Тај процес има своје упориште у неолибералном економском концепту привредног раста, у којем је приватна власт над економским добрима, преко механизма тржишта, најбољи алокатор ресурса и гарант привредне ефикасности. Поменуто јачање заштите се званично правда нужношћу законодавне реакције на објективне технолошке промене које су данас највидљивије у области информација и комуникације, али и на чињеницу да се свет налази на прагу епохе у којој интелектуална добра (иновације, информације, знање) постају кључни економски ресурс.

29 Супротно, Peter K. Yu, „Six Secret and Now Open Fears of AFTA“, *Drake University Research Paper Series*, 2011, No. 11–12, стр. 106–115. Аутор (пишући о САД) каже да су креатори АСТА пошли од тога да су национални прописи којима се пружају поменуте гаранције непроменљиви. Уколико се они ипак промене, АСТА не може успоставити те гаранције јер их једноставно не садржи.

30 Чл. 1, ст. 1 *TRIPS*-а: „...Чланице могу, али нису обавезне, да у свом праву примене ширу заштиту од оне предвиђене у овом споразуму, под условом да таква заштита није у супротности са одредбама овог споразума...“

Иако су садржина и целисходност права интелектуалне својине одувек предмет стручних спорова, тек у новије време је око ових питања дошло до мобилизације најширег спектра субјеката: од привреде, парламената и влада, преко међународних владиних и невладиних организација, до појединаца који се глобално повезују организујући масовне протесте. Речју, питање заштите интелектуалне својине је изашло из домена уско стручне расправе и ушло на велика врата у круг „врућих“ политичких тема. Шта је разлог томе? С једне стране, индустрије које почивају на јакој заштити интелектуалне својине имају све већи значај за националну економију развијених држава, те је природно да су владе тих држава осетљиве на њихове потребе. Опште је познато да се развој права интелектуалне својине доминантно одвија под утицајем фармацеутске, филмске, музичке индустрије и индустрије софтвера. Будући да су економски интереси тих индустрија глобални, владе њихових држава се старају о томе да цели свет, преко мреже међународних споразума, поштује њихова права. То представља за мање развијене земље велики економски терет. С друге стране, такав развој недовољно узима у обзир чињеницу да све шира приватизација интелектуалних добара ствара проблеме на плану остваривања и заштите индивидуалних права и слобода у области приступа информацијама, образовања, комуникације, стваралаштва, здравствене заштите, приватности и др. што прети да постане реална сметња економском и културном напретку. Кад се томе дода и чињеница да ауторско и сродна права у области интернета доминантно задиру у односе између носилаца права и појединаца (а не привредних субјеката), проглашавајући незаконитим (чак криминалним) поједине радње сврсисходног коришћења рачунара, постаје јасно зашто се расправа о праву интелектуалне својине данас истовремено води на највишим политичким скуповима, у академским оквирима, на телевизији и на улици.

Шта је спорно у тој дебати? Ако се из мноштва тема, које су некад противречно или конфузно артикулисане, покуша извући суштина, може се рећи да су предмет дебате три општа питања: а) који је оптимални друштвени модел за подстицање, ширење и коришћење иновација, б) како обезбедити да право интелектуалне својине не буде препрека приступу информацијама и знању, и в) како превазићи ограничења „анонимног тржишта“³¹.

По нашем мишљењу су ова питања међусобно тесно повезана и своде се заправо на преиспитивање парадигме права интелектуалне

31 Тако Sebastian Haunss, „The Politicisation of Intellectual Property – IP Conflicts and Social Change“, *WIPO Journal*, Vol. 3 No. 1, 2011, стр. 132. Под анонимношћу тржишта аутор подразумева децентрализован механизам доношења економских одлука, односно тзв. невидљиву руку тржишта.

својине, по којој је у друштвеном интересу да приватни субјект има што шире искључиво право на интелектуалној творевини, јер је он, у супротном, неће ни створити. Савремени живот је већ упутио низ изазова овом концепту. Поменимо само праксе као што су *creative commons*, *open source software*, *open science* и нове пословне моделе у којима је искључиво право интелектуалне својине замењено другим механизмима приватног присвајања друштвене користи од стваралаштва. Упркос свему, центри економске и политичке моћи у свету још увек не доводе у питање традиционалну конструкцију права интелектуалне својине, и неспремни су да озбиљно размотре да ли је у овој области интерес приватног капитала већ угрозио интерес целине друштва.

Сагледавајући АСТА из те перспективе, можемо констатовати да је овај споразум још један показатељ аутистичног инсистирања приватног капитала на јачању правне заштите интелектуалне својине, и редуковања проблематике сложених и драматичних социјалних промена у савременом свету на питање како најефикасније интернализovati друштвену вредност иновације и креативног рада у условима нових технологија.

Они који мисле другачије могу с правом приговорити да АСТА не уређује материјално право интелектуалне својине, већ само његово принудно спровођење, те да на тај начин ради у прилог афирмацији идеје права *per se*. То је школски аргумент који занемарује истину да је нормативно обликовање принудног спровођења права инструмент којим власт може вршити фина прилагођавања дејства материјалноправних норми на друштвени живот, зависно од конкретних околности. Није свеједно да ли је одређена повреда права кривично дело или не, колика је казна за то дело, како се обрачунава накнада штете, да ли и како се одговара за помагање у извршењу радње и сл. Зависно од законског одговора на ова питања померају се границе између слободе и забране, односно допуштеног и недопуштеног понашања. Кад АСТА (под условом да ступи на снагу) почне преко билатералних и регионалних трговинских споразума да производи дејство у земљама са неразвијеном економијом, она ће затворити и последњи вентил преко којег се испуштала енергија социјалне тензије због високих стандарда материјалноправне заштите интелектуалне својине, с једне, и потпуно неадекватног социоекономског окружења у којем оно не може произвести позитивне последице на домаћи економски развој, с друге стране.³²

32 Међу услове у којима је могућа стриктна правна заштита интелектуалне својине улазе: генерално поштовање владавине права, ефикасна и независна судска власт, делотворан систем иновационе активности и заштите конкуренције, довољно развијена инфраструктура, критична маса домаћих заинтересованих субјеката и успостављене пословне праксе. Тако Peter K. Yu, „Six Secret and Now Open Fears of ACTA“, *Drake University Research Paper Series*, 2011, No. 11–12, стр. 240. Друга

Конечно, са АСТА се смањују изгледи за скорију нужну реформу права интелектуалне својине и цементира се онај економски механизам подстицаја стваралаштву, који је био адекватан нивоу развоја пред-информационог друштва. Тако АСТА доприноси кризи права интелектуалне својине, стварајући све већи јаз између правне норме и живота, и узрокујући чак уличне побуне против интелектуалне својине као такве. Уколико ова широка мобилизација јавног мњења помогне да креатори политике заштите интелектуалне својине у свету промене своје погледе, то би се *post festum* могло убројати у заслуге АСТА.

Slobodan M. MARKOVIĆ, PhD

Professor at the Faculty of Law University of Belgrade

ANTI-COUNTERFEITING TRADE AGREEMENT (ACTA) – CONTENTS, GOALS, SIGNIFICANCE

Summary

ACTA is a plurilateral agreement that aims to create a stronger legal framework for the enforcement of intellectual property rights, and efficient international cooperation in this field. Although signed between a relatively small number of developed countries, it will (if and when it comes into force) indirectly take effect even in non-signatories through bilateral and regional trade agreements binding its members and unsuspecting third countries. Globally, ACTA is the object of massive opposition for fear that it will jeopardize the integrity of the Internet and the privacy of its users. These concerns, however, do not have a strong foothold in the text of the agreement, but are more likely to represent the residue of the public reaction to the radical versions of ACTA working documents during the secret negotiations. More importantly, ACTA demonstrates

група аутора, пишући о Кини, додатно помиње: структурне реформе предузећа, либерализацију трговине и инвестиција, унапређење финансијских и иновационих система за комерцијализацију нових технологија и едукацију људи за апсорбовање нових технологија. Види: Keith E. Maskus *et al.*, Intellectual Property Rights and Economic Development in China, у: Carsten Fink, Keith E. Maskus (eds.), *Intellectual Property And Development – Lessons From Recent Economic Research*, World Bank, 2005 стр. 295, 297 (доступно на адреси: http://www.google.rs/#hl=sr&sugexp=frgbl&gs_nf=1&cp=35&gs_id=2&xhr=t&q=Carsten+Fink+%26+Keith+E.+Maskus+eds.&pf=p&ou_tput=search&sclient=psy-ab&rlz=1R2ADFA_enRS448&oq=Carsten+Fink+%26+Keith+E.+Maskus+eds.&aq=f&aqi=&aql=&gs_sm=&gs_upl=&gs_l=&pbx=1&bav=on.2,or_r_gc_r_pw.r_qf.,cf.osb&fp=3689ad47ceeedced&biw=1366&bih=566).

the continuation of the ever-stronger intellectual property protection policy in the world. It is a part of the efforts of large corporations that hold major portfolios of intellectual property rights to transfer the economic and social power of their owners from industrial to information society. At the same time, ACTA is unmasking the impotence of national governments and international governmental organizations to create, from the position of public interest, a vision of intellectual property rights for the 21 century.

Key words: *intellectual property, international trade, counterfeiting, enforcement, multilateralism, bilateralism, policy laundry.*